

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Josefa Fialy a soudců Josefa Baxy (soudce zpravodaj) a Zdeňka Kühna o ústavní stížnosti stěžovatele spolku **Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, z. s.**, sídlem Národní 973/41, Praha 1 – Staré Město, zastoupené JUDr. Ivanem Juřenou, advokátem, sídlem Nábřeží 599, Zlín, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. května 2023 č. j. 35 UL 10/2023-14 a proti zásahu Obvodního soudu pro Prahu 1 spočívajícímu v průtazích v řízení vedeném pod sp. zn. 30 C 37/2004, za účasti **Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 1**, jako účastníků řízení, a **České republiky – Ministerstva kultury**, sídlem Maltézské náměstí 471/1, Praha 1 – Malá Strana, za kterou jedná Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, Praha 2 – Nové Město, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

- I. **Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 25. května 2023 č. j. 35 UL 10/2023-14 a zásahem Obvodního soudu pro Prahu 1, který spočívá v průtazích v řízení vedeném pod sp. zn. 30 C 37/2004, bylo porušeno základní právo stěžovatele na projednání věci bez zbytečných průtahů podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.**
- II. **Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. května 2023 č. j. 35 UL 10/2023-14 se ruší.**
- III. **Obvodnímu soudu pro Prahu 1 se ukládá, aby nepokračoval v průtazích v řízení vedeném pod sp. zn. 30 C 37/2004 a aby v této věci neprodleně jednal.**
- IV. **Náhrada nákladů řízení o ústavní stížnosti se stěžovateli nepřiznává.**

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) a toho, aby Ústavní soud zakázal Obvodnímu soudu pro Prahu 1 (dále jen „obvodní soud“) pokračovat v průtazích v řízení vedeném pod sp. zn. 30 C 37/2004 a nařídil mu ve věci neprodleně jednat. Stěžovatel tvrdí, že rozhodnutím městského soudu a uvedeným zásahem obvodního soudu došlo k porušení jeho základního práva na projednání ve věci bez zbytečných průtahů a v přiměřené lhůtě zaručených v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Současně stěžovatel navrhl, aby mu Ústavní soud přiznal náhradu nákladů řízení podle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu.

2. Z ústavní stížnosti, jejích příloh a vyžádaných spisů Ústavní soud zjistil následující skutečnosti. Stěžovatel se od roku 2004 v řízení, které je u obvodního soudu vedeno pod sp. zn. 30 C 37/2004, domáhá na vedlejší účastníci zaplacení 77 548 833 Kč z titulu náhrady škody způsobené nesprávným úředním postupem podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů. Tvrdí, že nesprávného úředního postupu se dopustilo Ministerstvo kultury. Nevydalo totiž stěžovateli oprávnění k výkonu kolektivní správy autorských práv ve lhůtě 90 dnů od nabytí účinnosti zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), a to v rozporu s § 106 odst. 7 tohoto zákona. Toto oprávnění bylo stěžovateli uděleno až po několika letech a po opakovaných zásazích soudů, včetně Ústavního soudu [nález ze dne 27. 3. 2003 sp. zn. IV. ÚS 690/01 (N 45/29 SbNU 417)]. V mezidobí stěžovatel nemohl řádně vykonávat kolektivní správu a přerozdělovat autorům zisky z odměn.

3. Rozhodnutí obvodního soudu i městského soudu byla opakovaně rušena. Ve věci již dvakrát rozhodoval Nejvyšší soud, a to rozsudky ze dne 29. 7. 2009 sp. zn. 25 Cdo 1821/2007 a ze dne 20. 1. 2016 sp. zn. 30 Cdo 2179/2013.

4. Obvodní soud naposledy rozsudkem ze dne 25. 6. 2020 č. j. 30 C 37/2004-682 žalobu zamítl (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II). Doplnujícím rozsudkem (takto však neoznačeným) ze dne 30. 9. 2021 č. j. 30 C 37/2004-809 zamítl žalobu o zaplacení další částky 45 407 497,47 Kč (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II).

5. Městský soud rozsudkem ze dne 9. 9. 2022 č. j. 13 Co 342/2020-865, 13 Co 386/2021 zrušil rozsudek obvodního soudu v rozsahu částky 77 546 533 Kč a ve výrocích o náhradě nákladů řízení a v tomto rozsahu mu věc vrátil k dalšímu řízení. Dále zrušil rozsudek obvodního soudu co do částky 2 300 Kč s příslušenstvím a v tomto rozsahu řízení zastavil. Městský soud rovněž potvrdil rozsudek obvodního soudu co do úroku z prodlení z částky 77 546 533 Kč ve výši 12 % ročně od 1. 1. 2004 do zaplacení (výrok I). Městský soud rovněž potvrdil doplňující rozsudek obvodního soudu „ve správném znění, že se zamítá žaloba o zaplacení částky, jež činí 12 % ročně z částky

77 548 833 Kč od 1. 1. 2004 do zaplacení“ (výrok II). Městský soud také nařídil, aby v dalším řízení věc projednal a rozhodl jiný samosoudce (výrok III).

6. Obvodní soud obdržel písemné vyhotovení rozsudku městského soudu na konci listopadu 2022. V prosinci 2022 byla věc na obvodním soudu přidělena jiné soudkyni. Obvodní soud poté nařídil jednání na 5. 5. 2023. Toto jednání ale následně zrušil a odročil na neurčito. Odůvodnil to tím, že soudní spis odeslal Nejvyššímu soudu, neboť stěžovatel podal dovolání k Nejvyššímu soudu proti rozsudku městského soudu v částech, jimiž byl potvrzen rozsudek a doplňující rozsudek obvodního soudu.

7. Stěžovatel nesouhlasil s odročením jednání do doby, než Nejvyšší soud vrátí spis obvodnímu soudu. Podal proto k městskému soudu návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle § 174a odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „návrh na určení lhůty“). Domáhal se, aby městský soud určil obvodnímu soudu lhůtu k nařízení jednání.

8. Městský soud napadeným usnesením návrh zamítl. Zdůraznil, že žaloba se týká mimořádně složitě věci, soudní spis je rozsáhlý a věc bez něj nelze nastudovat. Jelikož se spis nachází u Nejvyššího soudu, je třeba vyčkat rozhodnutí o dovolání a vrácení spisu. Městský soud uzavřel, že v této procesní situaci nemůže obvodnímu soudu určit lhůtu k nařízení jednání.

9. Nejvyšší soud vrátil spis obvodnímu soudu v prosinci 2023 poté, co odmítl dovolání stěžovatele usnesením ze dne 28. 11. 2023 sp. zn. 30 Cdo 763/2023.

10. Obvodní soud nařídil jednání ve věci na 20. 2. 2024, ale zrušil je na základě žádosti zástupkyně vedlejší účastnice, která je ve věci dlouhodobě činná a v daném termínu již měla nařízeno jiné jednání. Obvodní soud poté nařídil jednání na 29. 2. 2024, které ale rovněž zrušil, tentokrát kvůli úrazu a pracovní neschopnosti zástupkyně vedlejší účastnice. Dne 1. 3. 2024 si Ústavní soud vyžádal soudní spis. Obvodní soud následně z tohoto důvodu zrušil jednání, které nařídil na 21. 3. 2024.

II.

Argumentace stěžovatele

11. Stěžovatel poukázal na nepřiměřenou délku řízení vedeného pod sp. zn. 30 C 37/2004, které trvá již 20 let. Tato délka má za následek, že ti, jejichž práva stěžovatel zastupuje, se nedočkají svých odměn. Jen v posledních 10 letech totiž zemřelo 223 nositelů práv. Situace je o to paradoxnější, že stěžovatel započal toto řízení v návaznosti na vydání nálezu sp. zn. IV. ÚS 690/01 v jeho věci, ale do dnešního dne nebyla jeho ústavně zaručeným právům poskytnuta soudní ochrana.

12. Obvodní soud se podle stěžovatele dopouští průtahů v řízení tím, že v uvedeném řízení po částečném zrušení dosud nenařídil, respektive neprovedl jednání.

13. Závěr městského soudu, že nařízení jednání nelze obvodnímu soudu uložit, je podle stěžovatele nesprávný. Stěžovatel se domáhal určení lhůty pro nařízení jednání ohledně té části věci, která byla obvodnímu soudu vrácena městským soudem. O této části sporu tedy rozhodováno být mohlo. Dovolání, které podal stěžovatel, nemělo na tuto část

řízení bezprostřední vliv a týkalo se jiných nároků, jichž se stěžovatel na vedlejší účastnici domáhá.

14. Vzhledem k délce řízení a závažnosti dopadů na postavení stěžovatele a jím zastoupené nositele autorských práv měl obvodní soud postupovat netradičně. Měl například požádat Nejvyšší soud o zapůjčení spisu na určenou dobu s tím, že by s ním koordinoval jeho vrácení. Jinou možnost představovalo zkopírování spisu. Důvod čekat na rozhodnutí Nejvyššího soudu ovšem dán nebyl.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

15. Ústavní soud nejprve posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení u obvodního soudu, v němž mělo dojít k tvrzenému zásahu do jeho základních práv, jakož i řízení u městského soudu, v němž bylo vydáno napadené usnesení. Ústavní soud je k projednání ústavní stížnosti příslušný. Stěžovatel je zastoupen advokátem v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Dále se Ústavní soud zabýval otázkou, zda je ústavní stížnost přípustná.

16. Zprvė ústavní stížnost směřuje proti zásahu obvodního soudu, který spočívá v průtazích v dosud neskončeném řízení. Přípustnost této části ústavní stížnosti je podmíněna využitím návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle § 174a zákona o soudech a soudcích [nálezy ze dne 17. 8. 2004 sp. zn. IV. ÚS 180/04 (N 112/34 SbNU 157) a ze dne 7. 8. 2007 sp. zn. IV. ÚS 391/07 (N 122/46 SbNU 151), body 8–16]. Tento procesní prostředek ochrany práv stěžovatel vyčerpal.

17. Zadruhé ústavní stížnost směřuje i proti rozhodnutí městského soudu o návrhu na určení lhůty. Proti tomuto rozhodnutí nejsou přípustné opravné prostředky (§ 174a odst. 9 věta druhá zákona o soudech a soudcích). Judikatura Ústavního soudu umožňuje, aby společně s průtahy samotnými bylo napadeno a následně přezkoumáno i rozhodnutí o návrhu na určení lhůty [nálezy ze dne 20. 12. 2006 sp. zn. II. ÚS 188/06 (N 231/43 SbNU 609) a ze dne 14. 8. 2008 sp. zn. III. ÚS 169/06 (N 140/50 SbNU 245)], byť napadení tohoto rozhodnutí není nezbytné [nález ze dne 13. 9. 2017 sp. zn. IV. ÚS 1784/17 (N 172/86 SbNU 773)].

18. Ústavní stížnost je tedy přípustná v obou částech, neboť stěžovatel nemá k dispozici jiný zákonný procesní prostředek k ochraně svého práva kromě ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

IV.

Vyjádření účastníků a vedlejší účastnice řízení

19. Ústavní soud následně vyzval městský soud, obvodní soud a vedlejší účastnici, aby se k ústavní stížnosti vyjádřily.

20. Městský soud navrhl, aby ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí a uvedl, že si není vědom porušení základních práv stěžovatele.

21. Obvodní soud nevyužil možnosti se k věci vyjádřit.

22. Vedlejší účastnice navrhla, aby ústavní stížnost byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost. Přestože řízení trvá již delší dobu, obecné soudy všech stupňů podle ní rozhodovaly bez průtahů a v přiměřených lhůtách. Zdůraznila, že věc je značně specifická a právně složitá.

V.

Věcné posouzení ústavní stížnosti

V.a)

Obecné principy

23. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny má každý právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů.

24. Toto ustanovení zaručuje právo na to, aby v soudním řízení nedocházelo „*k nedůvodným časovým prodlevám*“, tedy delším obdobím, během kterých je soud bez ospravedlnitelného důvodu nečinný [náleze ze dne 13. 5. 2010 sp. zn. III. ÚS 2979/09 (N 107/57 SbNU 377), bod 27]. Garantuje ale také právo na to, aby věc byla bez zbytečných průtahů skončena, tedy – stejně jako čl. 6 odst. 1 Úmluvy – právo na projednání věci v přiměřené lhůtě. Zajistit vydání konečného rozhodnutí v přiměřené lhůtě je dokonce primárním účelem citovaného ustanovení [náleze ze dne 14. 10. 2020 sp. zn. II. ÚS 570/20 (N 199/102 SbNU 267), body 35–37]. Časový horizont toho, kdy se účastníkovi řízení dostává konečného rozhodnutí ve věci, je neoddělitelnou součástí měřítek celkové spravedlnosti řízení, neboť „*přijde-li spravedlnost pozdě, je to totéž, jako by byla odmítnuta*“ (*justice delayed is justice denied*) [viz např. nálezy ze dne 29. 1. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3892/18 (N 18/92 SbNU 199), bod 24; a ze dne 13. 9. 2017 sp. zn. IV. ÚS 1784/17 (N 172/86 SbNU 773), bod 13].

25. I v případě, že stěžovatel brojí proti konkrétnímu průtahu (období nečinnosti) v řízení, je třeba zohlednit celkovou délku řízení a její přiměřenost. Čím déle totiž řízení trvá, tím větší váhu má požadavek na skončení věci bez průtahů a tím přísnější požadavky se na takové řízení vztahují. Postup, který je ospravedlnitelný v kratším řízení, jehož délka se počítá například v řádu měsíců, může u dlouhotrvajícího řízení představovat již neústavní průtah v řízení.

26. Při posuzování, zda je délka řízení ještě přiměřená, se vždy zvažují okolnosti konkrétního případu. V úvahu je podle ustálené judikatury třeba vzít zejména (1) složitost věci, (2) postup stěžovatele v řízení, (3) postup orgánů veřejné moci v řízení a (4) co bylo v řízení pro stěžovatele „*v sázce*“ [viz např. nálezy ze dne 22. 1. 2004 sp. zn. IV. ÚS 475/03 (N 7/32 SbNU 39) a ze dne 13. 9. 2017 sp. zn. IV. ÚS 1784/17 (N 172/86 SbNU 773), bod 12; z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „*ESLP*“) viz např. rozsudek velkého senátu ve věci *Sürmeli proti Německu* ze dne 8. 6. 2006, stížnost č. 75529/01, § 128 a násl.; nebo z poslední doby rozsudek ve věci *Bieliński proti Polsku* ze dne 21. 7. 2022, stížnost č. 48762/19, § 42 a násl.].

27. Jaké příčiny na straně veřejné moci způsobují pomalé vyřízení věci, není podstatné z hlediska čl. 38 odst. 2 Listiny ani z pohledu dotčených účastníků řízení. Nezáleží tak

na tom, zda k průtahům přispěl příslušný senát či soudce postupem ve věci, nebo zda jsou průtahy vyvolávány objektivně s ohledem na jiné skutečnosti [nález ze dne 4. 8. 2004 sp. zn. I. ÚS 296/04 (N 107/34 SbNU 121)]. Za respektování práva na projednání věci bez zbytečných průtahů totiž odpovídá veřejná moc jako celek. Je tedy věcí státu zorganizovat soudnictví tak, aby nedocházelo k porušování práva na projednání věci bez průtahů [nález ze dne 15. 2. 2012 sp. zn. I. ÚS 2427/11 (N 33/64 SbNU 349), bod 13]. Za tím účelem musí přijmout potřebnou právní úpravu a činit potřebná administrativní, technická a jiná opatření [nález ze dne 29. 3. 2022 sp. zn. I. ÚS 1881/21, bod 16].

28. Pro úplnost Ústavní soud připomíná, že průtahy v řízení nemusí být zapříčiněny pouze nečinností rozhodujícího soudce či senátu, ale také jejich úkony, které v celkovém kontextu řízení nelze pokládat za efektivní a účelné [nález ze dne 13. 9. 2017 sp. zn. IV. ÚS 1784/17 (N 172/86 SbNU 773), body 15 a 17].

V.b) Postup obvodního soudu

29. Řízení o stěžovatelově žalobě se vede již od roku 2004. V září 2022 městský soud částečně potvrdil zamítavá rozhodnutí obvodního soudu, zčásti jeho rozsudek zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (bod 5 výše).

30. Od té doby ovšem jednání u obvodního soudu neproběhlo. Obvodní soud sice nařídil jednání na květen 2023, to však později zrušil. Stěžovatel totiž podal dovolání proti rozsudku městského soudu (v částech, jimiž městský soud potvrdil zamítavá rozhodnutí obvodního soudu). Obvodní soud proto v březnu 2023 zaslal spis Nejvyššímu soudu k rozhodnutí o dovolání a od tohoto okamžiku vyčkával, než mu Nejvyšší soud spis vrátí. K tomu došlo v prosinci 2023, kdy Nejvyšší soud dovolání stěžovatele odmítl.

31. Ústavní soud se proto nejprve zabýval nečinností obvodního soudu od září 2022 do prosince 2023, která byla zapříčiněna tím, že obvodní soud vyčkával na rozhodnutí Nejvyššího soudu a vrácení spisu.

32. Nečinnost obecného soudu, který vyčkává na rozhodnutí v související věci a vrácení spisu, obecně nemusí představovat průtah v řízení. V řadě případů může naopak jít o racionální postup, který je v souladu se zásadou procesní ekonomie (hospodárnosti řízení) a je způsobilý v konečném důsledku ušetřit čas a náklady účastníkům řízení i státu. Například vyčká-li obecný soud na rozhodnutí instančně vyššího soudu, nebo dokonce Nejvyššího soudu v související věci, může díky tomu posléze zohlednit právní názor tohoto soudu a snadněji dosáhnout rozhodnutí, které v případném přezkumu obstojí. Dokonce i prodleva způsobená zapůjčením spisu orgánu, jehož rozhodnutí nebude mít na výsledek řízení dopad, může být ospravedlnitelná a nemusí představovat průtah v řízení. Zda vyčkávání na rozhodnutí jiného orgánu a vrácení spisu ospravedlňuje nečinnost soudu, tak závisí na konkrétních okolnostech věci.

33. Avšak čím déle řízení probíhá, tím přísnější požadavky se na ně vztahují (bod 25 výše). S narůstající délkou řízení tedy klesá prostor obecného soudu k tomu, aby vyčkával na rozhodnutí jiného soudu (orgánu) či pasivně vyčkával na vrácení spisu, a tak ospravedlňoval svou nečinnost.

34. V posuzované věci se obvodní soud rozhodl nečinit žádné úkony v části sporu, kterou mu městský soud vrátil k dalšímu řízení, a vyčkat, než Nejvyšší soud rozhodne o dovolání

týkajícím se souvisejícího nároku a vrátí mu spis. Takový postup by mohl být ospravedlnitelný v kratším řízení, ne však v nynějším případě.

35. V době, kdy se obvodní soud rozhodl dále vyčkávat s nařízením jednání, již délka řízení dosahovala téměř 20 let. Takovou délku řízení obecně nelze omlouvat složitostí věci, na kterou poukazuje vedlejší účastnice. Pokud jde o jednání stěžovatele, účastníci netvrdí ani nedokládají, že by se stěžovatel dopouštěl obstrukcí a délku řízení před obecnými soudy prodlužoval. Podání dovolání za obstrukční jednání považovat nelze. Stěžovatel neměl jinou procesní cestu k ochraně svých práv. Naopak pokud jde o jednání orgánů veřejné moci, nelze přehlédnout, že v řízení musela být opakovaně rušena rozhodnutí obvodního soudu i městského soudu, a na obvodním soudu musela být věc dokonce přidělena jiné soudkyni. Opakované rušení soudních rozhodnutí a soudní „ping-pong“ jsou faktory, které svědčí o pochybení soudů a přičítají se jim k tíži (srov. obdobně rozsudek velkého senátu ESLP ve věci *Lupeni Greek Catholic Parish a další proti Rumunsku* ze dne 29. 11. 2016, stížnost č. 76943/11, § 147). I kdyby předmět sporu neměl pro stěžovatele zvláštní význam, byla by tedy délka řízení stěží obhajitelná.

36. Obvodní soud ovšem svým postupem řízení prodloužil o období přesahující jeden rok, během něhož nečinně vyčkával na vrácení spisu z Nejvyššího soudu. Měl přitom přinejmenším dvě možnosti, jak se nečinnosti vyhnout. Zaprvé, mohl jednání nařídit a pokusit se věc rozhodnout dříve, než odeslal spis v březnu 2023 Nejvyššímu soudu. Je pochopitelné, že nová soudkyně obvodního soudu, již byla věc přidělena, potřebovala časový prostor pro nastudování této rozsáhlé věci (soudní spis má bez příloh 956 stran a celý váží 15,886 kg). Prodlevy vyvolané tím, že je věc přidělena jinému soudci, ovšem jdou k tíži veřejné moci [bod 27 výše či nález ze dne 13. 9. 2017 sp. zn. IV. ÚS 1784/17 (N 172/86 SbNU 773), bod 16]. Zadruhé, obvodní soud mohl koordinovat postup s Nejvyšším soudem tak, že Nejvyšší soud bude mít spis k dispozici pouze po dobu nezbytnou pro dovolací řízení, a ve zbytku času bude spis i nadále u obvodního soudu, který bude pokračovat v řízení. Vyloučeno nebylo ani to, aby si Nejvyšší soud pořídil kopie relevantních částí spisu, čímž by se doba, po kterou by spis potřeboval, mohla ještě více zkrátit. Není ovšem úlohou Ústavního soudu určovat obecným soudům konkrétní postup, jaký měly zvolit. Podstatné je, že déle než rok trvající nečinnosti obvodního soudu bylo možné zabránit či toto období významně zkrátit.

37. Za těchto okolností představuje nečinnost obvodního soudu, který vyčkával na vrácení spisu z Nejvyššího soudu, průtah v řízení, kterým bylo porušeno základní právo stěžovatele na projednání věci bez zbytečných průtahů.

38. Ústavní soud se dále zabýval tím, zda obvodní soud dosud pokračuje v průtazích v řízení. Pokud by průtahy v řízení, proti nimž stěžovatel brojí, již byly ukončeny, stačilo by ve výroku vyslovit, že jimi bylo porušeno výše uvedené základní právo stěžovatele [viz např. nálezy ze dne 9. 11. 2020 sp. zn. II. ÚS 2713/18 (N 206/103 SbNU 68), bod 23, nebo ze dne 26. 9. 2017 nález sp. zn. III. ÚS 2952/16 (N 178/86 SbNU 831), bod 23]. Pokud průtahy dosud trvají, je třeba obvodnímu soudu uložit, aby v nich nepokračoval a ve věci neprodleně jednal [viz např. nálezy ze dne 29. 1. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3892/18 (N 18/92 SbNU 199), ze dne 13. 5. 2010 sp. zn. III. ÚS 2979/09 (N 107/57 SbNU 377) a ze dne 7. 3. 2005 sp. zn. I. ÚS 319/04 (N 46/36 SbNU 487)].

39. I když byl spis obvodnímu soudu vrácen v prosinci 2023, jednání u něj dosud neproběhlo. Obvodní soud zrušil jednání nařízené na 20. 2. 2024, protože kolidovalo s jiným jednáním zástupkyně vedlejší účastnice. Jednání nařízené na 29. 2. 2024 zrušil

kvůli zranění zástupkyně vedlejší účastnice. Z ústavněprávního pohledu stěžovatel vede před obecnými soudy spor se státem o náhradu škody (újmy) podle čl. 36 odst. 3 Listiny. Okolnosti týkající se vedlejší účastnice, které způsobily další oddalování rozhodnutí, jsou tedy přičitatelné státu a jdou k tíži veřejné moci (bod 27 výše). Vedlejší účastnice a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, který za ni jedná, jsou robustními organizacemi, které musí být schopny se vypořádat s nedostupností jednoho svého zaměstnance a nežádat kvůli tomu o odročení jednání ve 20 let trvajícím sporu. Obvodní soud dále zrušil jednání nařízené na 21. 3. 2024, neboť Ústavní soud si od něj dne 1. 3. 2024 vyžádal spis. Obvodnímu soudu nelze klást k tíži, co musel učinit na základě žádosti Ústavního soudu. Na druhou stranu není možné jen na tomto základě uzavřít, že průtahy v řízení, kterých se obvodní soud dopustil, již skončily. (Ústavní soud pro úplnost poznamenává, že spis od obvodního soudu obdržel až dne 12. 3. 2024 a k rozhodnutí ve věci přistoupil bez prodlení.)

40. Ústavní soud shrnuje, že ani po vrácení spisu obvodní soud po dobu delší než dva měsíce nekonal ve věci jednání, a to z důvodů, které jdou k tíži orgánům veřejné moci. Průtahy v řízení dosud nebyly ukončeny. Je tudíž namístě obvodnímu soudu uložit, aby v nich nepokračoval a ve věci neprodleně jednal.

V.c)

Rozhodnutí městského soudu

41. Městský soud napadeným rozhodnutím nevyhověl stěžovatelovu návrhu na určení lhůty. Městský soud totiž shledal, že obvodní soud je oprávněn s jednáním vyčkat do doby, než mu Nejvyšší soud vrátí spis po rozhodnutí o dovolání.

42. Úlohou městského soudu při rozhodování o návrhu na určení lhůty bylo v souladu s čl. 4 Ústavy poskytnout ochranu základnímu právu stěžovatele na projednání věci bez zbytečných průtahů. Této úloze městský soud nedostál. Jak bylo vyloženo výše, pasivní vyčkávání obvodního soudu na vrácení spisu nebylo v okolnostech posuzované věci ospravedlnitelné a představovalo neústavní průtah v řízení. Městský soud proto neměl tento postup aprobovat.

43. Ústavní soud si je vědom, že pokud by městský soud vyhověl návrhu na určení lhůty, byl by určenou lhůtou vázán toliko obvodní soud (§ 174a odst. 8 zákona o soudech a soudcích), ale nikoli Nejvyšší soud, od něhož by ovšem obvodní soud za účelem dalšího postupu v řízení potřeboval získat zpět soudní spis. Tato situace by však byla řešitelná dostatečnou komunikací mezi obecnými soudy a koordinací jejich postupu. Zvláště u řízení trvajících 20 let je třeba trvat na tom, že obecné soudy měly vyvinout v tomto ohledu zvýšené úsilí. Jednotlivé soudy a konkrétní soudkyně a soudci ostatně nemají dbát jen o to, aby se v řízení sami nedopouštěli průtahů s konkrétními úkony. Především musí usilovat o to, aby rozhodnutí ve věci bylo vydáno v přiměřené lhůtě, a proto musí brát v úvahu celkový průběh a okolnosti řízení.

44. Městský soud tedy pochybil, neboť neidentifikoval průtah v řízení, k němuž u obvodního soudu došlo, a neposkytl proti němu stěžovateli ochranu. Napadeným rozhodnutím tak porušil stěžovatelovo základní právo na projednání věci bez zbytečných průtahů.

VI. Závěr

45. Ústavní soud shrnuje, že čím déle řízení trvá, tím přísnější požadavky plynoucí z práva na projednání věci bez zbytečných průtahů (čl. 38 odst. 2 Listiny) se na ně vztahují. Postup, který je ospravedlnitelný v kratším řízení, tudíž může u dlouhotrvajícího řízení představovat již neústavní průtah v řízení. U dlouhotrvajícího řízení tak může nečinnost vyvolaná vyčkáváním soudu na rozhodnutí v související věci a vrácení spisu představovat průtah v řízení rozporný s čl. 38 odst. 2 Listiny.

46. Obvodní soud byl v řízení, které trvá již 20 let, nečinný po dobu delší než rok, jelikož vyčkával rozhodnutí Nejvyššího soudu v související věci a vrácení spisu. Vzhledem k okolnostem posuzovaného případu se tím dopustil neústavního průtahu v řízení. V něm obvodní soud pokračoval i po vrácení spisu, neboť dosud neprovedl jednání ve věci. Obvodní soud tak průtahy v řízení porušil základní právo stěžovatele podle čl. 38 odst. 2 Listiny. Městský soud neidentifikoval, že se obvodní soud dopouští neústavního průtahu v řízení, a neurčil mu lhůtu k nařízení (provedení) jednání. Svým usnesením rovněž porušil základní právo stěžovatele podle čl. 38 odst. 2 Listiny.

47. Z těchto důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu konstatoval porušení výše uvedeného základního práva zásahem obvodního soudu i usnesením městského soudu. Ústavní soud dále podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona zrušil napadené usnesení městského soudu a podle § 82 odst. 3 písm. b) tohoto zákona uložil obvodnímu soudu povinnost nepokračovat v průtazích a ve věci neprodleně jednat.

48. Stěžovatel rovněž navrhl, aby mu Ústavní soud přiznal náhradu nákladů řízení o ústavní stížnosti. Podle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu lze „v odůvodněných případech podle výsledků řízení [...] uložit některému účastníkovi nebo vedlejšímu účastníkovi, aby zcela nebo zčásti nahradil jinému účastníkovi nebo vedlejšímu účastníkovi jeho náklady řízení“. Samotné porušení základních práv stěžovatele tedy bez dalšího nezakládá nárok na přiznání náhrady nákladů řízení o ústavní stížnosti. Ústavní soud takto postupuje jen ve výjimečných případech [viz např. náleze ze dne 29. 1. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3892/18 (N 18/92 SbNU 199), bod 29, týkající se průtahů v řízení, v němž Ústavní soud zohlednil osobní a majetkové poměry stěžovatelky]. V posuzované věci Ústavní soud takové výjimečné okolnosti neshledal, a stěžovateli proto náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 26. března 2024

Josef Fiala v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Jitka Chmelová